

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Сербіної Тетяни Володимирівни
«Організаційно – економічний механізм логістичного управління
зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств в умовах
глобалізації»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах глобалізації аграрні підприємства України активно інтегруються у світові ринки, прагнучи підвищити свою конкурентоспроможність, розширити експортну присутність та забезпечити стабільність зовнішньоекономічних зв'язків. Проте реалізація зовнішньоекономічної діяльності вимагає не лише високої якості продукції, а й ефективного логістичного забезпечення – системної організації процесів закупівель, зберігання, транспортування, митного оформлення, інформаційного супроводу та управління ризиками. Зважаючи на це, постає необхідність формування науково обгрунтованого організаційно-економічного механізму логістичного управління, що дозволяє адаптувати аграрні підприємства до динамічного зовнішнього середовища.

Актуальність теми зумовлена рядом критичних викликів. По-перше, світові ланцюги постачання зазнають значних змін під впливом військових конфліктів, енергетичних криз, зміни клімату та пандемічних загроз, що вимагає від підприємств гнучкості, адаптивності та інноваційності у логістичних рішеннях. По-друге, аграрна продукція є чутливою до затримок, втрат якості та логістичних збоїв, а тому ефективне управління зовнішньоекономічними поставками набуває критичного значення для збереження експортного потенціалу. По-третє, в умовах лібералізації

міжнародної торгівлі та імплементації Україною норм ЄС зростають вимоги до стандартів логістики, сертифікації, цифровізації та екологічної відповідальності.

Додатково актуальність дослідження зумовлюється необхідністю посилення інституційного, економічного та нормативного забезпечення логістичного управління ЗЕД у аграрному секторі, де традиційно спостерігається низький рівень технологічної модернізації та обмежений доступ до логістичної інфраструктури. Водночас, глобальні тренди цифрової трансформації, циркулярної економіки, смарт-логістики та сталого розвитку відкривають нові можливості для формування сучасних моделей логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Таким чином, наукове обґрунтування та практична реалізація ефективного організаційно-економічного механізму логістичного управління ЗЕД аграрних підприємств є вкрай важливою передумовою забезпечення їх стійкості, ефективності та інтеграції у глобальні економічні процеси. Це робить тему дослідження надзвичайно актуальною як у теоретичному, так і прикладному вимірах, особливо в умовах сучасних трансформацій і викликів для аграрної галузі України.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Слід звернути увагу на наукову новизну роботи. Так, автором *удосконалено:*

удосконалено:

– організаційно-економічний механізм логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств через реалізацію комплексу стратегічних заходів: розробку та впровадження сучасних методів стратегічного розвитку логістичного управління, що спрямовані на підвищення гнучкості, адаптивності та ефективності логістичних процесів в умовах небезпечового середовища; формування стратегії логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю на основі циркулярного

підходу, який забезпечує раціональне використання ресурсів, мінімізацію відходів, створення замкнених циклів та покращення екологічної стійкості аграрних підприємств; оптимізацію напрямків руху потоків логістичного бізнес-процесу, що передбачає вдосконалення управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками для досягнення максимальної ефективності та безперервності логістичних операцій; а також проведення комплексної оцінки рівня розвитку складових логістичного управління, яка охоплює аналіз ефективності використання ресурсів, технологій, потенціалу та фінансових можливостей з метою виявлення сильних і слабких сторін існуючої системи управління та розробки рекомендацій для її подальшого вдосконалення.

– концептуальну модель логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю, що, на відміну від традиційних підходів, орієнтована на забезпечення збалансованого розвитку аграрних підприємств та ґрунтується на ієрархічній побудові поетапних рівнях логістичного розвитку аграрних підприємств, які охоплюють весь спектр зовнішньоекономічної діяльності – від функціонування на внутрішньому ринку та здійснення митного оформлення та контролю до виходу на міжнародні ринки;

– методику оцінювання рівня розвитку та окремих складових логістичного управління аграрних підприємств, яка визначає комплексний підхід, що інтегрує оцінку ефективності ключових логістичних функціональних блоків та охоплює аналіз логістики постачання; логістики управління запасами; виробничої логістики; транспортної логістики, складської логістики; збутової логістики; інформаційної логістики; логістики фінансових потоків, а також логістика організаційної трансформації, яка враховує адаптацію управлінських структур та бізнес-процесів до сучасних викликів та стратегічних цілей аграрного підприємства в контексті підвищення ефективності зовнішньоекономічної

діяльності.

– комплексну модель організаційно–економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю на аграрних підприємствах, яка включає декілька ключових складових, що взаємопов'язані між собою та спрямовані на забезпечення ефективного функціонування логістичних процесів у зовнішньоекономічній діяльності та реалізується через концептуальні принципи сталого розвитку аграрного підприємства та враховує міжнародні вимоги в логістичній сфері, зокрема стандарти якості, екологічної безпеки, регулювання транспортування, митного оформлення та сертифікації продукції. Інтеграція міжнародних норм і стандартів забезпечує підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на світових ринках, їх адаптацію до глобальних вимог та сталий розвиток через оптимізацію логістичних процесів.

набули подальшого розвитку:

– парадигма поняття “логістичне управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств” це комплексний підхід до організації та оптимізації матеріальних, фінансових, інформаційних та інших потоків, пов'язаних з міжнародною торгівлею сільськогосподарською продукцією, з підвищення конкурентоспроможності, ефективності та прибутковості підприємства, що залежить від умов, у яких воно здійснюється (безпековий фактор), і є стратегічним інструментом окремого аграрного підприємства для підвищення їх ефекту.

– методичний підхід до оцінювання ефективності функціонування логістичної системи на аграрних підприємствах, що, на відміну від існуючих, базується на ідентифікації та аналізі факторів впливу з урахуванням їх властивостей, ступеня дії та взаємозв'язку та забезпечує можливість вільного коригування управлінських рішень у процесі формування та реалізації економіко–організаційного механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств, особливо в

умовах складної безпекової недостатності, яка підтримує високий рівень логістичних ризиків, транспортної інфраструктури, нестабільності зовнішньоекономічних зв'язків та потребує підвищеної гнучкості й адаптивності змін логістичних рішень до функціонування середовища.

– методичні підходи до формування стратегії логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств, яка сформовано на основі концепції циркулярного стратегічного розвитку, що передбачає інтеграцію таких ключових елементів, як: формування стратегічного бачення, комплексний аналіз середовища функціонування, визначення стратегічних цілей логістичної діяльності у сфері зовнішньоекономічних відносин, розробка логістичних стратегій, економічне та екологічне обґрунтування управлінських рішень, впровадження інновацій і цифрових технологій, управління ризиками, побудова ефективної системи моніторингу, розробка плану реалізації стратегії та забезпечення контролю за її виконанням.

У дисертаційній роботі всі висунуті наукові положення є логічно викладеними, базуються на ґрунтовному теоретичному аналізі, а також підкріплюються переконливими емпіричними даними.

Результати дисертаційного дослідження належним чином аргументовано з використанням методу діалектичного пізнання, а також загальнонаукових та спеціальних методів.

Висновки дисертації є вичерпними, коректними та безпосередньо впливають із проведеного дослідження.

Сформульовані в роботі рекомендації відзначаються високим рівнем обґрунтованості, реалістичністю та спрямованістю на вирішення поточних проблем. Вони ґрунтуються на детальному вивченні вітчизняного і зарубіжного досвіду, міжнародних стандартів та найкращих практик у цій сфері. Запропонований організаційно – економічний механізм логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств є

раціональними та придатними для практичного впровадження.

Загалом, високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечено застосуванням різнобічної джерельної бази та аналізу десяти аграрних підприємств, новітніх методів дослідження та коректним використанням статистичних даних.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому. Дисертаційне дослідження здобувачки Сербіної Тетяни Володимирівни на тему: «Організаційно – економічний механізм логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств в умовах глобалізації» є комплексним дослідженням, в якому запропоновано вирішення актуального завдання в галузі знань «Соціальні та поведінкові науки», що полягає в обґрунтуванні теоретичних та методологічних засад системи управління персоналом підприємств енергетичного сектору економіки.

Наукові положення, розробки, результати, висновки й рекомендації дисертаційної роботи характеризуються ґрунтовністю, високим рівнем теоретичного узагальнення, самостійність наукового пошуку, творчо-креативним підходом до розв'язання наукових проблем. Певні наукові результати висвітлено у відповідних наукових публікаціях, а саме: 9 наукових працях: в колективній монографії – 1, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 5 тез доповідей за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 3,2 друк. арк. Власні здобутки висвітлено у 2,4 друк. арк.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Даючи в цілому позитивну оцінку дисертаційній роботі, хотілося б виокремити певні зауваження, що мають рекомендаційний характер:

1. У підрозділі 1.1 значна увага приділена інтеграційній парадигмі

логістики, проте недостатньо висвітлено суперечності між глобальною логістикою та національними бар'єрами аграрного сектору в умовах війни;

2. У підрозділі 1.2. логістика організаційної трансформації виокремлено як окремий логістичний блок, вона перетинається з управлінськими функціями підприємства в цілому. То можливо її невиокремлювати, а внести до загальних управлінських функцій підприємства;

3. У підрозділі 3.2. де авторка запропонувала комплексну модель організаційно-економічного механізму логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю на аграрних підприємствах. Чи не є надмірно абстрактною модель, що поєднує економічні, правові, інфраструктурні, організаційні та інноваційні елементи.

Проте висловлені зауваження не знижують достовірності наукових здобутків, висновків і практичних рекомендацій, що містяться в рецензованій дисертації, що виносяться на захист.

Висновок. Дисертація Сербіної Тетяни Володимирівни на тему: «Організаційно –економічний механізм логістичного управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств в умовах глобалізації» є цілісною завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка має вагому наукову новизну, значний науковий та практичний інтерес та вирішує важливе наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних і методичних положень логістичного управління зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств. Зважаючи на актуальність вирішених в дисертації завдань, отриманих наукових висновків, теоретично обґрунтованих принципових наукових положень, використаних сучасних методів наукових досліджень та підтвердженої практичної значимості можна стверджувати, що дисертація відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка»

вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор Сербіна Тетяна Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент:

декан ННІУЕБ

ПрАТ ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом",
к.е.н., доцент, доцент кафедри
маркетингу

Ю.В. Мазур